

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

VLADA CRNE GORE

Gospodin Dritan Abazović, predsjednik

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Gospodin Filip Adžić, ministar

UPRAVA POLICIJE

Gospodin Zoran Brđanin, direktor

Podgorica, 10.5.2022.

Predmet: Poziv na memorijalno okupljanje povodom **30 godina od zločina deportacije izbjeglica**

Poštovani gospodine ABAZOVIĆU,

Poštovani gospodine ADŽIĆU,

Poštovani gospodine BRĐANIN,

Obraćamo Vam se pozivom da nam se pridružite na memorijalnom okupljanju, koje nevladine organizacije Akcija za ljudska prava (HRA), Centar za građansko obrazovanje (CGO) i Centar za žensko i mirovno obrazovanje ANIMA već tradicionalno organizuju **25. maja 2021. godine, u podne**, na prostoru ispred glavnog ulaza u Centar bezbjednosti Herceg-Novog, u cilju obilježavanja godišnjice deportacije bosansko-hercegovačkih izbjeglica iz Crne Gore 1992. godine. To će biti 18. put da nezvanična Crna Gora odaje počast žrtvama ovog ratnog zločina, a 13. put da se žrtava sjećamo ispred zgrade policije u Herceg Novom.

Pozivamo Vas da ove godine zajedno obilježimo 30. godišnjicu ovog ratnog zločina, da odamo počtu žrtvama okupljanjem i polaganjem cvijeća na mjestu s kojega su odvedene u smrt, da bismo skrenuli pažnju da se taj zločin osuđuje s najviših nivoa vlasti, da država saosjeća sa porodicama žrtvama i da želi da spriječi da se ikada više bilo što slično ne ponovi.

Crnogorska policija je u maju 1992. nezakonito uhapsila najmanje 66 osoba, civila, starosti od 18 do 66 godina, koji su u Crnu Goru izbjegli od rata u Bosni i Hercegovini, i predala ih vojsci bosanskih Srba da im posluže za razmjenu ratnih zarobljenika. U stanici policije u Herceg-Novom je bio sabirni centar. Dana 25. maja 1992, jedna grupa uhapšenih izbjeglica je autobusom iz sabirnog centra u Herceg-Novom upućena u KPD Foča, koji je već tada imao sva obilježja koncentracionog logora za nesrpsko stanovništvo (utvrđeno presudom Haškog tribunala protiv upavnika tog logora, Milorada Krnojelca). Samo nekolicina je uspjela da preživi mučenja kojima su bili izloženi u tom logoru. Dva dana kasnije, 27. maja 1992. godine, druga grupa uhapšenih izbjeglica iz Herceg-Novog je sprovedena autobusom na teritoriju Republike Srpske "gdje je trebalo da uđu u sastav grupe Muslimana za razmjenu za

zarobljene srpske teritorijalce.“¹ Svi su oni ubijeni na teritoriji BiH, ali još uvijek nisu pronađena sva njihova tijela, niti se pouzdano zna za mjesto njihovog stradanja.

HRA, CGO, ANIMA i član Savjeta za građansku kontrolu rada policije, Aleksandar Saša Zeković, prije jedanaest godina su uputili tri inicijative:

- 1) predsjedniku Skupštine Crne Gore, Ranku Krivokapiću, i svim šefovima poslaničkih klubova **da se proglaši Dan sjećanja na žrtve zločina deportacije izbjeglica 1992. godine;**
- 2) predsjedniku Vlade Crne Gore Igoru Lukšiću, ministru unutrašnjih poslova Ivanu Brajoviću i ministru kulture Branislavu Mićunoviću, kao i tadašnjem predsjedniku Skupštine Opštine Herceg-Novi, Dejanu Mandiću – **da se podigne spomen obilježje žrtvama** deportacije izbjeglica 1992. godine ispred objekta Uprave policije u Herceg Novom, i tako podrži želja porodica stradalih žrtava;
- 3) te 2011. godine je predloženo i **da crnogorska policija uputi izvinjenje** zbog nezakonitog hapšenja i izručivanja izbjeglica njima neprijateljskoj vojsci Srpske Republike BiH.

Prvu inicijativu smo, u maju 2021. godine, ponovili predsjedniku Skupštine Crne Gore, Aleksi Bečiću. Drugu inicijativu smo ponovili u septembru 2021. godine predsjedniku Skupštine Opštine Herceg Novi, Ivanu Otoviću i ministarski prosvjete, nauke, kulture i sporta, Vesni Bratić. Treću inicijativu smo ponovili na memorijalnom skupu održanom 2021. godine, ali nažalost nijedna do danas nije prihvaćena.

Podsjećamo, nekadašnji predsjednik Skupštine Opštine Herceg-Novi, Dejan Mandić, izjavio je 2015. godine da Herceg-Novi nije spreman da podrži inicijativu za podizanje spomen obilježja, kao i da se u vezi s tim nije obraćao višim instancama, konkretno Ministarstvu kulture. Inicijativa je te 2015. godine iznijeta na glasanje, ali nije dobila potrebnu većinu jer je većina odbornika Skupštine opštine bila uzdržana (DPS, Izbor, Novska lista) ili odsutna (SNP, Klub Demokrata). Izrazili smo razočarenje i žaljenje zbog ovakve odluke. Pozdravili smo tada odluku gospodina Dragana Šimraka i gospođe Milice Berberović iz SDP-a i Jovane Šijaković iz Izbora da glasaju za ovu inicijativu.

Zatim smo istu inicijativu uputili 10. septembra 2018. godine predsjedniku Skupštine Opštine Herceg Novi, kao i predsjedniku Vlade Crne Gore, ministrima unutrašnjih poslova i kulture. Inicijativu smo istog dana elektronskom poštom dostavili i svim odbornicima i odbornicama u Skupštini Opštine Herceg Novi. Na naše pismo odgovorilo je samo Ministarstvo kulture, koje nas je rješenjem br. 01-3376/2 od 21.9.2018. godine, obavijestilo da je Zakonom o spomen obilježjima “propisano da program podizanja spomen obilježja donosi skupština opštine, glavnog grada i prijestonice uz prethodnu saglasnost Ministarstva kulture”, kao i da “ukoliko bi Opština Herceg Novi ovakvu inicijativu ocijenila opravdanom i uvrstila u svoj program podizanja spomen obilježja, kao i dostavila prijedlog Ministarstvu kulture, oni bi takav prijedlog razmotrili i donijeli odgovarajući akt”.

U vezi druge inicijative da se ustanovi Dan sjećanja za žrtve deportacije izbjeglica 1992. godine dostavljen nam je dopis broj 00-32-2/21-476/1 od 2. novembra 2021. godine u kojem predsjednik Skupštine, Aleksa Bečić, navodi da se "uređenju pitanja Dana sjećanja u Crnoj Gori može pristupiti samo

¹ Pismo ministra policije Nikole Pejakovića Danijeli Stupar od 18. avgusta 1992. godine, br. 905/3.

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

sistemske, donošenjem odgovarajućih zakonskih rješenja", tačnije izmjenama Zakona o državnim i drugim praznicima, jer istim nije ustanovljen „Dan sjećanja" kao poseban praznik u Crnoj Gori.

U vezi treće inicijative, da crnogorska policija uputi izvinjenje zbog nezakonitog hapšenja i izručivanja izbjeglica, oglasio se 2018. godine tadašnji ministar unutrašnjih poslova, Mevludin Nuhodžić, i saopštio da *„deportaciju izbjeglica treba posmatrati iz perspektive nevinih žrtava, iskazao je duboko žaljenje zbog njihovog stradanja i saosjećanje sa bolom njihovih porodica*. Po prvi put je 2020. godine skupu zvanično prisustvovao predstavnik Uprave policije, bio je to načelnik Centra bezbjednosti Herceg-Novi, gospodin Goran Banićević. Prošle, 2021. godine, skupu su zvanično prisustovali predstavnici Uprave policije, i to, pomoćnik direktora Uprave policije gospodina Zorana Brđanina, Dragan Klikovac, i novoizabrani načelnik Centra bezbjednosti Herceg Novi, Predrag Žižić. Njima su se, po prvi put, pridružile i savjetnice ministra unutrašnjih poslova Sergeja Sekulovića, Jelena Ćorluka i Dijana Popović.

U nadi da ćete razmotriti i podržati naše inicijative i da ćete nam se pridružiti na obilježavanju 30 godina od počinjenog zločina,

srdačno vas pozdravljamo,

Tea Gorjanc Prelević, izvršna direktorica Akcije za ljudska prava

Daliborka Uljarević, izvršna direktorica Centra za građansko obrazovanje

Ervina Dabižinović, koordinatorka ANIME – Centra za žensko i mirovno obrazovanje